

אנשים טובים באמצע הנופש

השבוע התגלגלתי לכפר צרפתי שחקוק היטב בהיסטוריה של משפחתי * מול אנדרטת זיכרון וטחנת קמח פסטורלית, עשיתי איחוד מרגש עם צאצאי המשפחה האצילית שהצילה את דודי מנחם בילדותו

איור: עובדיה בנישו

בתקופה היא סיפורים על הורים מאמצים שסירבו להחזיר את הילדים לידי הוריהם הביולוגיים, אבל זה לא היה המי קרה כאן. בספר שכתב דודי מנחם על התקופה, הוא מספר שהמפגש עם אמו ואחותו היה קר וענייני, ללא התרגשות מיוחדת. הם לא שוחחו הרבה ולא התחבקו. כמעט 80 שנה אחר כך ישבנו במרפסת של המשפחה ושתינו ליקר דוברבנים. אני שאלתי שאלות, דניקו תרגם, ואפילו הוזמנו לארוחת צהריים כשהמארחים המקסימים מוודאים את סטטוס הכשרות שלנו.

מנחם דודי, כיום כאמור בן 87, למד במקווה ישראל, והיה – ביחד עם דודתי אסתר – ממקימי כפר מימון שבנגב. זוג חקלאים מדופלמים וחרוצים. מובן שבמהלך השנים הוא ביקר בצרפת אצל בני המשפחה המאמצת, ונהג לשלוח להם תוצרת חקלאית מפרי שדותיו. ב־2006 הרליק משואה ביום הזיכרון לשואה ולגבורה בטקס ביד ושם בירושלים. מנחם, שאינו במיטבו כיום מבחינה בריאותית, ידע שאני מתעתד לבקר את המשפחה, והמתין לקבל דיווחים על הביקור. בשלב מסוים הרגשנו שיהיה ראוי לחבר אותו לשיחת וידאו קצרה עם פייר, בנם של ההורים המאמצים. השיחה היתה סני־טימנטלית ומרגשת, ולוותה בהרבה דמעות מצד כל הנוכחים משני עברי קו הטלפון.

הצגנו לצרפתים תמונות של בני משפחתו של מנחם, המו־נים כיום את ארבעת ילדיו, וכן נכדיו וניניו, והרגשנו בפניהם שללא הסיוע שהעניקה משפחתם בשואה – איש מבני המשפחה הישראלית הזו לא היה קיים. לבקשתו של פייר נסענו לראות את המאפייה, את טחנת הקמח, את מיקום כפר הילדים שהוסגרו, את האנדרטה לזכרם ואת בית הספר שבו דודי למד. וכשיצאנו עם הרכב מהחניה, עמדו כל בני וננות המשפחה ונופפו לנו לשלום.

תודה, משפחת איג, שממשיכה לספר את הסיפור גם לדו־רות הבאים. *
רות הבאים. *

המדובר. בדיקה קצרה בגוגל מפות העלתה שמדובר במרחק של כשעה וחצי ברכב. חבר שלי, דניקו קידר, שהוא תושב האזור והרפתקן בלתי נלאה, הסכים לשמש לי מתורגמן, יען כי הצרפתית שבפי נשארה ברמה של כיתה ט' וכוללת אוצר מילים שהוא פחות אוצר ויותר קופה ריקה של "דן חסכן". וגם זה פחות טוב אפילו מהעברית של פלאטו שרון ז"ל.

אחרי שביררתי אצל בני הדודים קצת פרטי קשר על המשפחה המאמצת, דניקו התקשר בשמי וסיפר לפייר, בנם היחיד של בני הזוג, שכבר הלכו לעולמם, שבן אחותו של מרסל (הוא דודי, מנחם) נמצא בסביבה ויש מח לכוף להגיד שלום. לשמחתי, כל בני המשפחה נכחו בכפר, שאליו הם מגיעים לחופשות הקיץ, וגרו במרחק עשרות מטרים בלבד מהבית המקורי שבו הסתתר מרסל־מנחם. הם הזמינו אותנו בשמחה להגיע. הצטיידתי בכמה בקבוקי יין, וביחד עם רעייתי ועם דניקו נסענו לכיוון רוואן.

כבר בדרך, לא רחוק מהכניסה לכפר, מצאנו אנדרטה לזכר הפרי־טיונים הצרפתים, שלחמו באזור ונקראו בצרפת "דו־סטנס" (התנגדות). הכפר העתיק היה רגוע, פסטורלי ושלי, וקשה היה לדמיין אילו דרמות אנושיות אדירות התרחשו בו. הבן פייר קיבל את פנינו ולחצנו ידיים בחמימות. הוא הוביל אותנו לביתו, ושם, בנוכחות רעייתו, בתו ונכדותיו התאפשר לי לשאול אותו שאלות רבות על מה שידוע לו על הימים שבהם דודי גר עם הוריו של פייר (שבצעמו נולד אחרי המלחמה).

אחרי המלחמה סבתי דבורה, שמעולם לא סיפרה היכן הסתובבה ואיך שרדה את התקופה היא, החלה בחיפושים אחרי ילדיה, בעזרת ארגונים יהודיים שידעו היכן הם מו־חזקים. היא באה לרוואן ביחד עם אמי לאסוף את בנה. היו

דווקא בשבוע שבו רק בגלל שכתבתי את דעתי על המצב, כל מיני אנשים איחלו לי למות בייסורים, לחזור לאירופה ושהגרמנים ייקחו אותי – ולא כדי לעשות לי סיור מוזיאונים בברלין – שוב התגלגלתי לצרפת, שם משפחתי הסתתרה במלחמת העולם השנייה מהנאצים (או כמו שאמי נהגה לומר: אל תגיד נאצים, תגיד גרמנים).

מה שהזכיר לי את סיפור הגבורה הבאמת מדהים של הדוד שלי, מנחם פרנקל בן ה־87, ושל מי שהצילו אותו, שלהם ולו אני מקדיש את הטור הזה.

משפחתה של אמי חייתה בזמנו חיים שלווים ומלאי שוקולד בבלגיה. מנחם היה ילד בן 5 כשפרצה המלחמה, והמשפחה החלה לנדוד בדרכים בין מחנות פליטים יהודיים בצרפת. אביו נעצר באוגוסט 1942, נלקח לאשוויץ – ולא שב. סבתי דבורה העניקה לו ולאמי שם חדש, והם קיבלו תעודות מזויפות. נאמר לו שלא יעז להוריד מכנסיים בפני זרים (לא שהיה לו צרן מיוחד לעשות את זה, ובכל זאת).

שני הילדים, אמי בת ה־16 ומנחם בן ה־7, הסתתרו בח־סות ארגוני הצלה ועברו ממקום למקום. הם הגיעו לפני־מיית ילדים עם עוד 108 ילדים ונערים. ערב אחד מנהלת בית הילדים, מאדאם שינו, שמה לב שאחת העובדות נפ־קרת. הדבר העלה את חשדה, ועוד באותו הלילה פוזרו כל הילדים במקומות מסתור. מנחם נשלח לביתם של זוג זרים מוחלטים, רמונד ופולט איג, בכפר רוואן (Rosans). בני זוג צעירים ללא ילדים.

כבעלות סב המשפחה שבה מצאו מסתור היו טחנת קמח, מאפייה ומנסרה – עושר גדול בימים ההם. מנחם, שעד עתה, למרות גילו הצעיר, הבין שמסביב רק רוצים להרוג אותו, גילה שם שאפשר גם לאכול כמו בן אדם ולא לרעוב.

אמי נמסרה למנזר בעיירה אחרת, וחיה במסתור כנוצרייה לכל דבר, אם כי היא מעולם לא דיברה על כך. בעיירה שא־ליה הגיע מנחם היה מוסד לנערים שבו שוכנה קבוצת ילדים שהוברחו מהפנימייה של מאדאם שינו. מנחם היה צעיר מדי, ולא היה שם די מקום. בדיעבב, זה מה שהציל את חייו. 45 יהודים אחרים שהגיעו לכפר נשלחו כולם לאשוויץ, ויש לז־כרם אנדרטה עם שמותיהם.

הוא הלך לבית הספר, סייע בע־בודות המאפייה, כולל חלוקת לחם ללקוחות, וגם התחבא מדי פעם במנסרה ליומיים-שלושה, כשנור־דע שיש גרמנים שעורכים חיפוי־שים אחרי יהודים בעיירה. תושבי העיירה תמכו במחתרת הצרפתית, ולא היה חשש מהלשנה. ועדיין, בני הזוג איג לקחו על עצמם סיכון ענקי בהסתרת ילד יהודי. מנחם, שנפ־

רד בתחילה מאביו, אחר כך מאמו ואחר כך גם מאחותו, חש בטוח אצלם.

לימים, מנחם ידאג שבני הזוג איג יקבלו מעמד של חסי־די אומות העולם על גבורתם בזמן המלחמה. בהתאם לחוק הישראלי, התואר חסיד אומות העולם ניתן למי שאינו יהודי ופעל למען הצלת יהודים תוך סיכון חייו. האדם נקרא "חסיד" כמשמעותו ביהדות, אף שהוא נמנה עם "אומות העולם". את התואר האצילי קיבלו בני הזוג בכפרם מידי נציג משרד החוץ הישראלי.

כאמור, השבוע התגלגלתי לצרפת, ומשהו בתוכי, נוסף על קצת ידע מוקדם, אמר לי שאני נמצא קרוב לכפר

בשלב מסוים חיברנו את מנחם לשיחת וידאו קצרה עם בנם של ההורים המאמצים, פייר. השיחה הסנטימנטלית לוותה בהרבה דמעות מצד כל הנוכחים משני עברי הקו